

བེ་ཏཱ་མངའ་སྡེ་ནས་བགྲང་བྱ་གཅིག་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་གི་གོང་ནས་དབུ་བརྗེས་
པའི་ནང་པའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ཞིག་

གསར་རྗེད་བྱུང་བ།
སློབ་སར་སྤྱ་སྤྱོད་ཀྱིས་སྡེ་ལ།

Tel Hara University

གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དེ་ཉེལ་ཏཱ་མངའ་སྡེ་གྲོང་གསེབ་ནང་ཡོད་སྟབས་ཉེལ་ཏཱ་མངའ་སྡེ་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ཞེས་མིང་
ཐོགས་པ་ཡིན། ཉེལ་ཏཱ་མངའ་སྡེ་གྲོང་གསེབ་ནི་རྒྱ་ལྗང་ལེ་རུབ་བྱེད་ཉེལ་སྟོང་དལ་ཁོངས་ཀྱི་གྲོང་གསེབ་ཚུང་ཚུང་ཞིག་ཡིན།
ངོ་སྟོན།

འཇམ་གླིང་ལོ་རྒྱུས་ནང་སྟུན་གྲགས་ཏཱ་ཅང་ཆེ་པའི་ནང་པའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ཆེ་ཁག་རྒྱ་ལྗང་དང་། མོ་ཏཱ་ཕུ་
རི། བེ་གམ་ཕྱི་ལ་སོགས་དེ་སྡེ་ནས་གསར་རྗེད་བྱུང་སྟེ་ད་ཆ་བདག་གཅེས་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་འདིར། ཡང་བསྐྱར་
རྒྱ་ལྗང་ལེ་རུབ་བྱེད་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་ལྡན་ཕྱི་རྒྱུ་ལྡན་གྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ལེ་ ༡༧ ས་ནས་ནང་པའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་
གཞན་ཞིག་གསར་རྗེད་བྱུང་ཡོད། དེའི་མིང་ལ་ད་ཆ་ཉེལ་ཏཱ་མངའ་སྡེ་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ཞེས་འབོད་ཀྱི་ཡོད།

གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དེ་ཉེལ་ཏཱ་མངའ་སྡེ་གྲོང་གསེབ་ནང་ཡོད་སྟབས་ཉེལ་ཏཱ་མངའ་སྡེ་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ཞེས་མིང་
ཐོགས་པ་ཡིན་ལ། ཉེལ་ཏཱ་མངའ་སྡེ་གྲོང་གསེབ་ནི་རྒྱ་ལྗང་ལེ་རུབ་བྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་ཉེལ་སྟོང་དལ་ཁོངས་ཀྱི་ནང་གསེས་གྲོང་

གསེབ་རྒྱུང་རྒྱུང་ཞིག་ཡིན། ཐོག་མའི་ཆར་གནའ་བུལ་སློབ་ཞིབ་བྱས་པའི་གསུམ་རྗེ་དུ་སྣང་བརྟན་དང་རྗེ་ཆས་ལ་བརྟག་
ན། དངོས་རིགས་དེ་ཚོ་གྲུབ་ཏུ་སྤྲོད་དུས་རབས་(དུས་རབས་ལྗེ་པ།) དང་། རྗེས་ཀྱི་པ་ལའི་དུས་རབས་(དུས་རབས་དགུ་བ་དང་བརྒྱུ་པ།)
ཀྱི་དངོས་ཆས་གསུམ་ཞིག་འདུག ད་དུང་ས་ཞིབ་སྐབས་སྤྱིར་བཏོན་པར་རྩོག་པའི་རིང་ཚད་སྟེ་མི་ (meter) ༩༥ ཅན་གྱི་ཤག་
གསུམ་ཁང་རྒྱུང་མང་པོ་གྲུབ་བསྐྱེགས་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་ཀྱང་རྗེ་དེ་སོན་བྱུང་ཡོད།

བཟོ་བཞོན་དང་སྤྱི་ལོ་རིམ་འདི་ལྟ་བུའི་བཞུགས་གནས་གང་མང་རྗེ་དེ་ཡོད།

རྩོག་པོས་རྒྱ་ཆེ་ས་ཁག་གི་རྒྱུད་ཀྱི་སྤྱིར་ཆར་ཐུབ་དབང་གི་སྣང་བརྟན་རིམ་པར་བསྐྱེགས་འདུག་ཅེས་ཏེ་ལ་ཏ་རའི་གནའ་
བུལ་སློབ་ཞིབ་སྤྱི་ཚན་གྱི་འགན་འཛིན་(Atul K Verma, ASI)ཀྱིས་བཤད་ཡོད། སྤྱི་ལོ་(Atul K Verma)ཁོང་
ནི་དམིགས་བསལ་གྱིས་བེ་ཏར་མངའ་སྡེའི་ནང་གི་གནའ་བུལ་སློབ་བཤེར་དང་། རྩོག་ཞིབ་སྤྱི་ཚན་གྱི་གནའ་རྗེས་ཞིབ་
འདུག་རིག་པའི་སྣེ་བྲིད་ཅིག་ཡིན། ཁོང་གིས་གསུངས་རྒྱུར་ཏེ་ལ་ཏ་རའི་གནའ་བུལ་ནས་མཐོ་ཚད་མི་ཙོ་ (feet) ༩༥༠
ཅམ་ཡོད་པའི་ས་ཡུང་ཁོག་སྤོང་ཞིག་ཀྱང་རྗེ་དེ་ཡོད་ལ། དེ་ནི་རྒྱའི་བརྟན་པ་ཐང་སན་ཅང་དུས་རབས་བདུན་པར་འདིར་སྤྱི་ལོ་
སྤྱི་ལོ་བྱི་ལྟ་ཞེས་ཞུས་འདིར་ཁང་པ་ཐོག་རྩོག་གསུམ་ཅན་ཞིག་ཡོད་ཚུལ་གསུངས་པ་(རྒྱ་ནས་བརྟན་ཆེ་ཁང་བརྟེན་རིམ་པ་
གསུམ་མཐོ་ཞིང་མངོས་ལ། བཞོན་པ་ཐུན་སྤྱི་ཚན་ཞེས་ཐང་སན་ལམ་ཡིག་ནང་གསལ།) དེའི་དབང་དྲགས་ལྟ་བུར་ཆགས་ཡོད་པ་རེད་ཟེར།

དེ་མཚུངས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ས་མོའི་ནང་ནས་ཐུབ་དབང་གི་སྣང་བརྟན་རྗེ་སློབ་ཞིབ་སྤྱི་ཚན་གྱི་མཐོང་སྤྱོད་པ་མི་ཙོ་ (feet)
བཞི་ཅན་ཞིག་དང་། ཡང་དེ་མིན་གྱི་ས་མོའི་ནང་ནས་ཚོས་འཁོར་ཞིག་ཀྱང་ལག་སོན་བྱུང་འདུག་ལ། གནའ་ཡང་ཞལ་ལའི་
ཐོག་པོས་སྤོང་ཀྱི་བཞུགས་གནས་ལྟ་བུ་བཟོས་པ་ཡང་རྗེ་དེ་ཡོད། དེ་ནི་དགེ་འདུན་པ་ཚོས་གསོལ་བ་སྤོང་ལམ་འདེབས་ལུལ་
ཀྱི་ཚོགས་ཁང་ཡིན་ཚུལ་རྒྱའི་འགྲུལ་བཞུད་པའི་བྱི་ལྟ་ཞེས་ཞུས་པ་མཐོང་སྤྱོད་པ་མི་ཙོ་མས་བཤད་ཡོད།

གཙུག་ལག་སྤོང་གཉེར་ཁང་འདིའི་དགེ་འདུན་པ་ཚོས་གསོལ་སྤོང་འདེབས་ལུལ་གྱི་ཚོགས་ཁང་དང་། བཞུགས་
ཤག་རྣམས་ཉེ་ཆར་གྱི་ས་ཞིབ་སྤྱི་ཚན་འདུའི་སྤྱི་ལོ་གསུམ་རྗེ་དེ་བྱུང་སྤྱི་ལོ་འགྲུལ་བཞུད་པའི་བཤད་པ་དེ་ཁྲུངས་རེ་

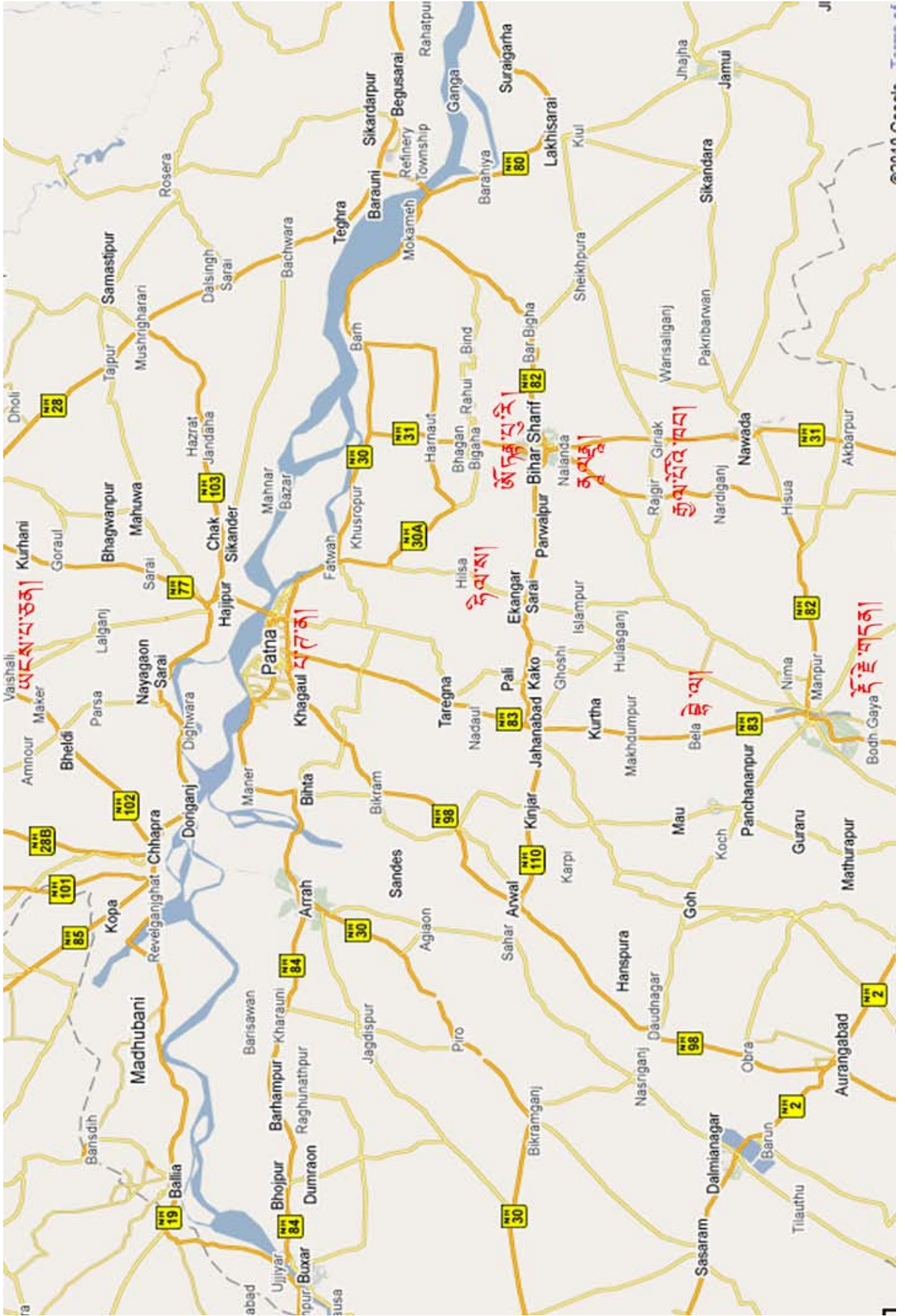
བཅན་དུ་ཤོང་བ་ལྟ་བུ་ཆགས། བེ་ཏར་མངའ་སྡེའི་སློན་ཆེན་ཅི་ཏི་པ་ཀུམ་ལྷན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་ ༡༠༠༧ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༤
ཉིན་ཉེལ་ཏ་རའི་གནའ་ལུལ་ཞིབ་འཇུག་སྡེ་ཆེན་དང་ལྷན་དུ་ཉིན་གུང་བཞེས་ལག་མཚོད་དེ་ཤོང་ཚོས་ཉེལ་ཏ་རའི་སློན་
སྡེ་མོལ་བྱས་ཡོད། ཉེལ་ཏ་ར་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ནི་ཐེ་ར་ཙ་རྩའི་སྲོལ་རྒྱན་གནས་ཡུལ་ཞིག་རེད། ལྷ་ལྡན་སློབ་
ཞིབ་མ་བྱས་གོང་སྤྱི་ལོ་ ༡༤༢༣ ལོར་ཉེལ་ཏ་རའི་གནའ་ལུལ་འདིར་གནའ་རྗེས་ཏོག་ཞིབ་སྡེ་ཆེན་གྱིས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཡོད།
དེ་རྒྱལ་སྐྱེ་ཞབས་ཨེ་ལེ་ཟན་ཏེ་ར་སུ་ཅེ་ལྷམ་(AlezanderCunnigham) ཞེས་པས་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༢༥ ཚེས་ ༢༥ བར་གཞི་རྒྱ་ཆེན་
པོའི་སློན་ཆེན་ཞིབ་འཇུག་དང་དབྱུང་བ་བྱས་པའི་གྲུབ་དོན་གང་མང་ཞིག་ལུལ་འཇོག་བྱས་པ་རེད། ཡིན་ཡང་དེ་རྒྱལ་སྐྱེ་གཞུང་
ནས་དངོས་སུ་ས་ཞིབ་བྱེད་རྒྱུའི་ཚོགས་མཆན་སྤྲད་མེད་སྟབས་ད་བར་ལུས་པ་རེད། དེ་མིན་བྱེད་དམར་པོས་བཟོས་པའི་
བྱུང་དབང་རྣམ་བཞུག་རྒྱུང་རྒྱུང་ཞིག་རྙེད་པ་དེའི་ཐོག་ནས་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་འདི་དེ་སྡེའི་གཞུང་འདུས་(དུས་རབས་ཇུལ་)
རྒྱལ་སྐྱེ་སྤྱི་ལོ་ད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་བཤད་ནན་ཏན་བྱས་ཡོད། ད་དུང་དོ་ལེབ་འཇམ་པོའི་ངོས་སུ་ཡིག་སྡེ་བརྒྱུད་ཅན་
གྱི་དོ་སྙོལ་ཡི་གེ་དང་། གཞན་དོ་སྙོལ་གི་ཐོག་དུ་བཞོས་པའི་ཉེ་ར་ཤོ་ཏའི་ཐམ་ཀ་ཡང་རྙེད་ཡོད། ཉེལ་ཏ་ར་ཞེས་པའི་གྲོང་
གསེབ་དེ་ནི་དེ་སྡེའི་ཁ་ཆེའི་དམག་མི་སྟོང་སྟག་མང་པོ་རྒྱ་གར་ནང་ཡོང་རྒྱལ་སྤྱི་མི་སྡེ་ཞིག་གཞིས་ཆགས་པ་ལས་བྱུང་བའི་དང་།
གྲོང་གསེབ་དེ་ནི་རྗེ་རུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པར་(Turkish)དུ་ར་གི་ཤི་ལྷེ་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་དུ་རུ་པ་ཞེས་འབོད་པ་
དེའི་སྡེ་གཞིའི་འོག་ནས་བྱུང་། དེ་རྗེས་ཁ་ཆེའི་མི་སེར་སྡེལ་ཡུལ་གྱི་ས་གནས་གལ་ཆེན་ཞིག་དུ་འཇུག་པ་རེད། ད་དུང་
ས་ཆ་འདི་ཁ་ཆེའི་(Ain-i-Akbari)ཞེས་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་ཏ་ལ་རྩེ་ཞེས་པའི་ས་གནས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་ཡང་བཤད་ཡོད།

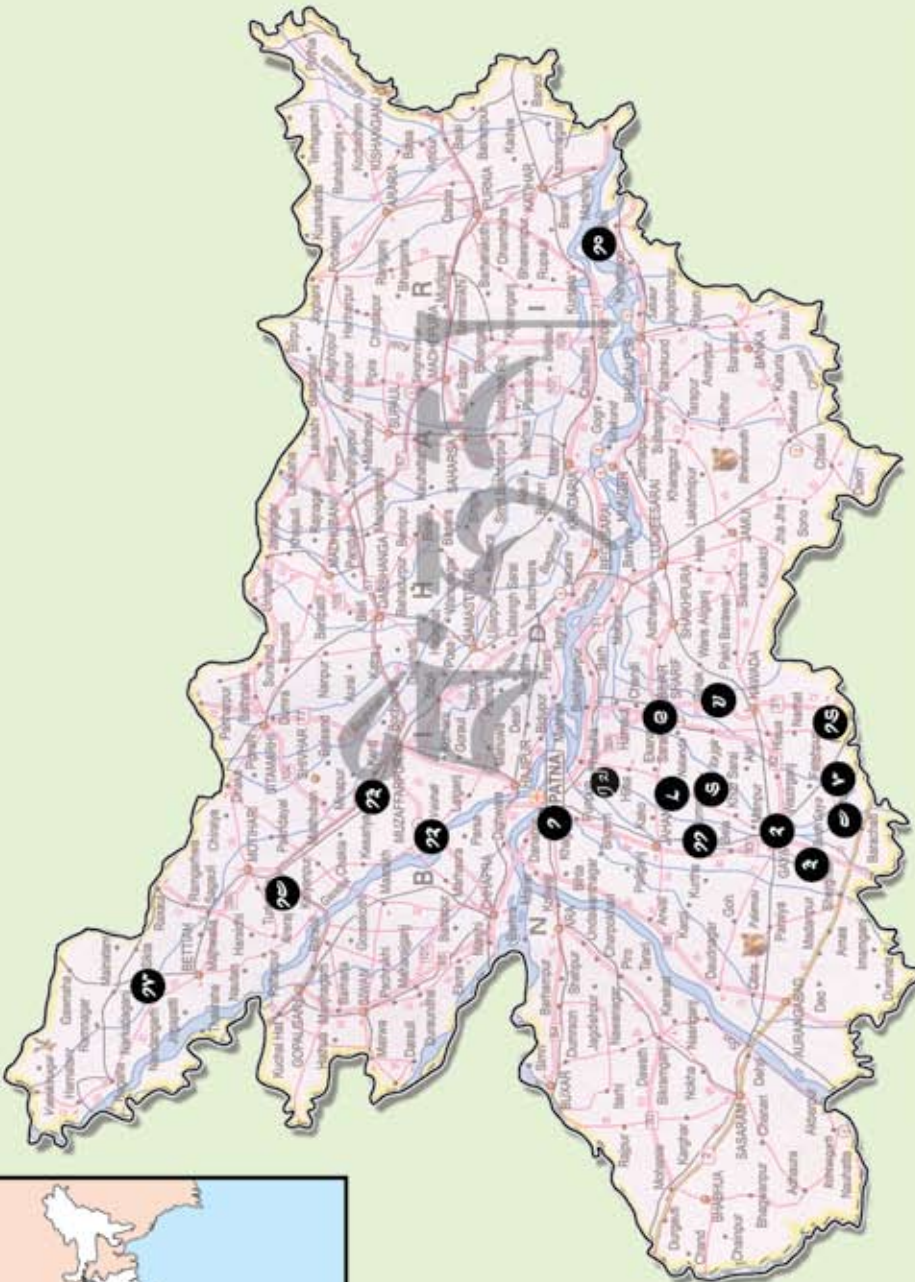
མངའ་སྡེ་གཞུང་གི་རིག་གཞུང་དུང་ཆེ་སྐྱེ་ཞབས་མིང་ཏས་(Vivek K Singh)སྡེ་བས་ལ་ཉེ་བའི་སྤྱི་ཟླ་ ༡༠ བར་
ས་ཞིབ་སློབ་འདོན་པ་ཚོས་སྤྱང་གཉེས་ལྡན་གྱི་སློན་ཆེན་བསྐྱར་དུ་ལས་འགོ་འཇུག་རྒྱུར་བཞེན་ཉེལ་ཏ་རའི་གནས་ཚུལ་
མང་པོ་ཞིག་གསར་རྙེད་ཡོང་དེས་ཡིན་ཞེས་བཤད་ཤིང་། ས་ཁུལ་འདིའི་གནས་ཚུལ་གཤམ་རྒྱ་དེ་ཏ་ཅང་གལ་ཆེན་ཞིག་རེད།
ང་ཚོས་འདིའི་སློན་གང་སྐྱུར་ངང་གཞུང་གི་ཡོངས་ཁྲུབ་གསར་བསྐྱེད་ལེགས་བྱེད་ཚིས་ཡོད་ལ། དེ་མཚུངས་ང་ཚོས་ས་ཁུལ་
དེ་སྤྱང་སློབ་ཆེད་ར་སློན་ཞིག་ཀྱང་རྒྱུ་ཚིས་ཡོད་ཟེར། ཡང་ཤོང་གིས་ང་ཚོས་གནའ་ལུལ་འདིའི་སློན་གཏན་ཚིགས་དང་རྒྱ་
མཚན་རྣམ་དག་གི་ལམ་ནས་ཞིབ་འཇུག་ཁྲུང་ས་སྐྱེལ་གང་དགོས་བྱེད་རྒྱུར་འབད་ཀྱི་ཡིན་ལ། ང་ཚོས་སྐྱེ་ཞབས་ཨེ་ལེ་ཟན་ཏེ་ར།
སུ་ཅེ་ལྷམ་(Alezander Cunnigham)གྱིས་གནའ་ལུལ་སློབ་ཞིབ་པར་རེ་བཅོལ་བྱས་པ་བཞིན་ང་ཚོས་ས་ཁུལ་ཆ་ཆང་རྣམས་
ལུས་མེད་པར་ཞིབ་པར་སློབ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་བཤད་འདུག

གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་འདིའི་སློན་རྒྱུའི་བཅུན་པ་ཐང་སན་ཅང་གི་ལམ་ཡིག་པོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་
དཔར་པའི་དེབ་ཀྱི་བམ་པོ་བརྒྱུད་པའི་ཤོག་ངོས་ ༡༧༩ ཚེས་ ༡༧༩ བར་གསལ་ལ། མིང་ལ་རྩི་ར་ལྷུ་ཞེས་བྲིས་འདུག
དེ་མཚུངས་ཐང་སན་ལམ་ཡིག་དབྱིན་འགྲུར་མའི་བམ་པོ་བརྒྱུད་པའི་ཤོག་ངོས་ ༡༠༣ རང་གསལ་ཞིང་མིང་ལ་(Ti la da
ka) ཏི་ལ་རྩི་ར་ཀ་ཞེས་བཞོད་འདུག ཐང་སན་ལམ་ཡིག་དབྱིན་འགྲུར་མའི་དེབ་མིང་ནི། ལུ་བ་སྤྱོད་ཀས་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ནང་
བཞུན་ལོ་རྒྱུས་(Buddhist Records of Western World. By Samuel Beal) ཞེས་པ་དེ་ཡིན།

1 Patna 2 Gaya 3 Bodh Gaya 4 Neranjana 5 Durgashri 6 Rajgir 7 Gridhakuta 8 Nalanda 9 Udamtपुर
 10 Vikaramshila 11 Bela 12 Vaishali 13 Kesariya 14 Areraj 15 Lauriya Nandangarh 16 Gurpa 17 Hilsa

बिहार क्विज प्रश्न

बिहार

बिहार

क्षेत्रफल: 94,163
 कि.मी.²

82,998,509

बिहार के राजधानी

47.00%

बिहार

बिहार के राजधानी

क्षेत्रफल

क्षेत्रफल: 85,565

क्षेत्रफल

क्षेत्रफल: 5,254

क्षेत्रफल

क्षेत्रफल

क्षेत्रफल

क्षेत्रफल: 47-20°C क्षेत्रफल: 28-4°C

क्षेत्रफल: बिहार के राजधानी

क्षेत्रफल

क्षेत्रफल के राजधानी

